

SLOVENSKÁ TECHNICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
Fakulta elektrotechniky a informatiky

JUDr. Milan Kubala

**Vplyv primárnej a sekundárnej legislatívy na zmeny v oblasti trhu
s elektrickou energiou**

Autoreferát dizertačnej práce

na získanie akademického titulu

Philosophiae Doctor, PhD.

v doktorandskom študijnom programe

5.2.30 – Elektroenergetika

Bratislava, 2015

Dizertačná práca bola vypracovaná v externej forme doktorandského štúdia na Fakulte elektrotechniky a informatiky Slovenskej technickej univerzity v Bratislave

Predkladateľ: **JUDr. Milan Kubala**
Slovenská technická univerzita v Bratislave
Fakulta elektrotechniky a informatiky
Ústav elektroenergetiky a aplikovanej elektrotechniky

Školiteľ: **prof. Ing. František Janíček, PhD.**
Slovenská technická univerzita v Bratislave
Fakulta elektrotechniky a informatiky
Ústav elektroenergetiky a aplikovanej elektrotechniky

Oponenti: **Ing. Jozef Holjenčík, PhD.**
Ústav pre reguláciu sieťových odvetví

Dr.h.c. prof. Michal Kolcun, PhD.
Technická univerzita v Košiciach
Fakulta elektrotechniky a informatiky
Katedra elektroenergetiky

Autoreferát bol rozoslaný:

Obhajoba dizertačnej práce sa koná : o hodine pred komisiou pre obhajobu dizertačnej práce vo vednom odbore 5.2.30 Elektroenergetika vymenovanou predsedom spoločnej odborovej komisie zo dňa na Fakulte elektrotechniky a informatiky Slovenskej technickej univerzity v Bratislave.

.....
prof. Dr. Ing. Miloš Oravec
dekan FEI

Obsah

Tézy a ciele dizertačnej práce	4
Úvod	5
1 Tretí liberalizačný balíček	5
1.1 Spoločné pravidlá pre vnútorný trh s elektrinou	6
2 Energetický legislatívny rámec Slovenskej republiky	7
2.1 Primárna legislatíva	7
2.1.1 Zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike	7
2.1.2 Zákon č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach	8
2.1.3 Zákon č. 476/2008 Z. z. o efektívnosti pri používaní energie	8
3 Sekundárna legislatíva	8
4 Návrh na úpravu legislatívneho rámca SR v oblasti energetiky	9
4.1 Téza č. 1 - Zohľadnenie tretieho energetického balíčka v oblasti jadrovej energetiky v legislatíve Slovenskej republiky.	9
4.2 Téza č. 2 - Vytvorenie modelu legislatívy SR v nadväznosti na legislatívu Európskej únie.	11
4.3 Téza č. 3 - Návrh záverov pre legislatívne úpravy v oblasti primárnej a sekundárnej legislatívy SR v nadväznosti na zmeny v rámci legislatívy EÚ.	12
4.3.1 Oblasť obnoviteľných zdrojov energie	12
4.3.2 Jadrová energetika	14
5 Prínos práce a výsledky	15
Záver	16
Zoznam literatúry	17
Publikácie autora	18

Tézy a ciele dizertačnej práce

Cieľom práce je:

- na základe vykonanej analýzy zohľadniť 3. energetický balíček v oblasti jadrovej energetiky.
- vytvoriť model legislatívy SR v nadväznosti na legislatívu Európskej únie.
- navrhnúť závery pre legislatívne úpravy v oblasti primárnej a sekundárnej legislatívy SR v nadväznosti na zmeny v rámci legislatívy Európskej únie.

Úvod

Snahy o vytvorenie jednotného energetického trhu siahajú do roku 1996, keď Európska komisia (EK) prijala dokumenty tzv. I. energetického balíčka, ktorých hlavným cieľom bol účtovný unbundling.

Keďže EK prišla k záveru, že ciele stanovené I. energetickým balíčkom nepostačovali na vytvorenie funkčného trhu s elektrinou a plynom, rozhodlo sa na zasadnutí Európskej rady – Lisabon 2000 – prijať opatrenia, smerujúce k úplnej liberalizácii vnútorného trhu s elektrinou a plynom. Pre dosiahnutie tohto cieľa prijala Európska komisia v roku 2003 II. Liberalizačný balíček.

Európska komisia v januári 2007 vydala hodnotenie, v ktorom identifikovala hlavné problémové oblasti európskej energetiky, ktoré sa nepodarilo vyriešiť ani druhým balíkom návrhov.

V roku 2009 EK schválila tretí liberalizačný balíček zameriavajúci sa na vnútorný energetický trh EÚ a jeho ďalšiu liberalizáciu. Pozornosť sa sústredila hlavne na väčšiu možnosť výberu dodávateľa, spravodlivejšie ceny, ekologickejšiu výrobu energie a bezpečnosť zásobovania. Cieľom je zabezpečenie dodávok elektriny nie na základe dôvery, ale podľa reálnych trhových podmienok. [1]

Práca je zameraná na analýzu predpisov Slovenskej republiky so zohľadnením 3. energetického balíčka prijatého Európskou komisiou, vytvorenie modelu legislatívy SR v nadväznosti na legislatívu EÚ s rešpektovaním vnútorných požiadaviek SR a na návrh záverov v oblasti primárnej a sekundárnej legislatívy SR zameranej na energetiku v nadväznosti na prijatú legislatívu EÚ.

1. Tretí liberalizačný balíček

Dokument, ktorý zverejnila EK pod názvom Tretí liberalizačný balíček v roku 2007, mal byť základom spoločnej energetickej politiky EÚ. Dokument bol schválený až v júli 2009 a jeho konečná podoba bola vytvorená po viacerých zmenách, spočívajúcich v úpravách smerníc č. 2003/54/ES [2] a č. 2003/55/ES [3] a nariadení č. 1228/2003 [4] pre cezhraničné výmeny elektriny a č. 1775/2005 [5] pre plyn. Súčasťou nových legislatívnych dokumentov (Tab. 1) bol aj návrh na vytvorenie Európskej siete prevádzkovateľov prenosových sústav (ENTSO-E) a zriadenie Agentúry pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky (ACER).

Tab. 1 Legislatívne dokumenty tretieho liberalizačného balíčka

Tretí liberalizačný balíček tvoria nasledovné energetické dokumenty:	
Nariadenie	Nariadenie Európskeho parlamentu a rady (ES) č. 713/2009 z 13. júla 2009, ktorým sa zriaďuje agentúra pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky
	Nariadenie Európskeho parlamentu a rady (Es) č. 714/2009 z 13. júla 2009 o podmienkach prístupu do sústavy pre cezhraničné výmeny elektriny, (nariadením sa zriaďuje Európska sieť prevádzkovateľov prenosových sústav ENTSO-E)
	Nariadenie Európskeho parlamentu a rady (ES) č. 715/2009 z 13. júla 2009 o podmienkach prístupu do prepravných sietí pre zemný plyn
Smernica	Smernica Európskeho parlamentu a rady 2009/72/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou,
	Smernica Európskeho parlamentu a rady 2009/73/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom,

Každý členský štát mal vykonať transpozíciu balíčka do svojej národnej legislatívy do 3. marca 2011. Viaceré štáty tento proces nestihli zrealizovať. Medzi ne sa radí aj Slovensko.

1.1 Spoločné pravidlá pre vnútorný trh s elektrinou

Zaistenie spoľahlivých, bezpečných a udržateľných dodávok energie všetkým spotrebiteľom v Európskej únii za prijateľné ceny je jedným z hlavných cieľov európskej energetickej politiky. Jednou z hlavných stratégií pre dosiahnutie týchto cieľov je dokončenie rozvoja vnútorného trhu s energiou.

K liberalizácii trhu s elektrinou veľkou mierou prispela Smernica 2003/54/ES [2]. Okrem iného zaviedla pre členské štáty požiadavku zriadiť regulátorov s osobitnými právomocami a zabezpečiť ich nezávislosť od vládnych orgánov.

Cieľom smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou [6] je zabezpečenie nediskriminačného prístupu k sústave a odstránenie prekážok pre vytvorenie jednotného európskeho trhu s elektrinou.

Smernicami 2009/72/ES a 2009/73/ES sa od členských štátov požaduje, aby zabezpečili zavedenie inteligentných meracích systémov s cieľom pomôcť spotrebiteľom aktívne sa zúčastňovať na trhoch s dodávkami elektriny a zemného plynu. [6],[7]

2. Energetický legislatívny rámec Slovenskej republiky

Energetický legislatívny rámec v Slovenskej republike je založený na viacerých dokumentoch, ktoré môžeme rozdeliť do troch skupín. Prvú skupinu tvorí tzv. primárna legislatíva a sú ňou zákony prijaté Národnou radou Slovenskej republiky. Druhá skupina dokumentov (sekundárna legislatíva) je tvorená všeobecne záväznými právnymi predpismi Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR) [3], Úradu pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO), prípadne vlády SR. Posledná skupina legislatívnych dokumentov je terciárna legislatíva, do ktorej zaraďujeme prevádzkové poriadky, technické podmienky prístupu a pripojenia do sústavy a siete, dispečerské poriadky a dokumenty, ktoré sa vypracovávajú a zverejňujú v zmysle ustanovení zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike [10] a zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach. [11]

2.1 Primárna legislatíva

Primárnu elektroenergetickú legislatívu reprezentuje v prvom rade zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike, a zákon č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach a zákon č. 476/2008 Z. z. o efektívnosti pri používaní energie. [8]

Vydaním zákona č. 250/2012 Z.z. bol implementovaný tretí energetický balík EÚ z roku 2009. Zákon zabezpečuje vyššiu nezávislosť a právomoci regulačného úradu v oblasti určovania regulovaných cien, ako aj kontrolnej činnosti v regulovaných subjektoch. Implementáciou 3. liberalizačného balíka EU do slovenskej legislatívy sa do budúcnosti otvoril priestor k zníženiu regulačnej záťaže v energetike avšak pred znížením, resp. ukončením regulácie je potrebné zabezpečiť ochranu zraniteľných zákazníkov.

2.1.1 Zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike

Zákon č. 251/2012 Z.z. o energetike [10] tvorí základný legislatívny dokument slovenskej energetiky.

Zákon upravuje:

- podmienky pre fungovanie otvoreného trhu s energiou,
- práva a povinnosti jednotlivých účastníkov trhu s elektrinou a účastníkov trhu s plynom,
- problematiku riadenia sústav a sietí, t. j. elektroenergetických dispečingov a plynárenských dispečingov,
- problematiku oddelenia regulovaných činností, t. j. unbundling,
- problematiku osobitných foriem výroby elektriny,
- podmienky prístupu do sústavy,
- pravidlá pre trhové správanie sa účastníkov energetického trhu,
- výkon štátnej správy a dozoru v energetike.

Od 1. 7. 2007 majú všetci odberatelia vrátane domácností možnosť výberu svojho dodávateľa energií (elektriny a plynu) na základe otvoreného trhu.

2.1.2 Zákon č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach

Predmetný zákon o upravuje:

- predmet, rozsah, podmienky a spôsob regulácie v sieťových odvetviach,
- podmienky vykonávania regulovaných činností a práva a povinnosti regulovaných subjektov,
- pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou a s plynom,
- zriadenie, postavenie a pôsobnosť Úradu pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO) a Rady pre reguláciu,
- konanie vo veciach podľa tohto zákona,
- správne delikty za porušenie povinností ustanovených týmto zákonom.

Predmetom regulácie podľa zákona o regulácii a osobitných predpisov je určovanie alebo schvaľovanie spôsobu, postupov a podmienok na:

- pripojenie a prístup do prenosovej sústavy, distribučnej sústavy, prepravnej siete a distribučnej siete,
- prenos elektriny a distribúciu elektriny na vymedzenom území,
- prepravu plynu a distribúciu plynu na vymedzenom území,
- poskytovanie podporných služieb v elektroenergetike a plynárenstve,
- poskytovanie služieb prevádzkovateľa prenosovej sústavy a služieb prevádzkovateľa distribučnej sústavy, prístup a pripojenie nových výrobcov elektriny a plynu do sústavy alebo do siete, výrobu a rozvod tepla.

2.1.3 Zákon č. 476/2008 Z. z. o efektívnosti pri používaní energie

Zákon č. 476/2008 Z. z. stanovuje:

- koncepciu a akčné plány pri používaní energie,
- hodnotenie prenosu, prepravy a rozvodu,
- povinnosti pri spotrebe energie v budovách,
- povinnosť výrobcu prevádzkovať, rekonštruovať a budovať zariadenia s energetickou účinnosťou premeny energie,
- pre výrobcu uskutočnenie energetického auditu, ktorý má preukázať možnosť dodávky využiteľného tepla,
- spotrebiteľom energie v priemysle a v pôdohospodárstve povinnosť vyhodnotiť energetickú náročnosť výroby energetickým auditom, podmienky prevádzkovania monitorovacieho systému.

3. Sekundárna legislatíva

Sekundárnu legislatívu predstavuje predovšetkým Vyhláška ÚRSO č. 24/2013, ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou a plynom (vrátane vyhlášky ÚRSO č. 423/2013 Z.z.) [9]

Táto vyhláška ustanovuje podrobné pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou a plynom pri pripojení účastníka trhu s elektrinou do sústavy, prístupe účastníka trhu s

elektrinou do sústavy, prenose elektriny, cezhraničnej výmeny elektriny, distribúcií elektriny, dodávke elektriny vrátane dodávky regulačnej elektriny a dodávky elektriny domácnostiam, poskytovaní podporných služieb, poskytovaní systémových služieb, prevzatí zodpovednosti za odchýlku, vyhodnocovaní, zúčtovaní a vysporiadaní odchýlky účastníka trhu s elektrinou a odchýlky sústavy a spôsobe predchádzania vzniku preťaženia sústavy a riešení preťaženia sústavy.

Podrobne rozoberá postup pri zmene dodávateľa elektriny, podmienky a termín jej vykonania.

Ďalšími predpismi sú:

Vyhláška MHSR č. 599/2009 Z. z., zameraná na realizáciu ustanovení uvedených v zákone o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a vyhlášky ÚRSO, ako napríklad:

- Vyhláška č. 80/2015 Z.z. ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 490/2009 Z. z.,
- Vyhláška š. 189/2014 Z.z. ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 221/2013 Z.z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike.

4. Návrh na úpravu legislatívneho rámca SR v oblasti energetiky (vypracovanie téz)

4.1 Téza č. 1 - Zohľadnenie tretieho energetického balíčka v oblasti jadrovej energetiky v legislatíve Slovenskej republiky.

Legislatívne požiadavky pre oblasť jadrovej energetiky sú už dlhodobo implementované v národných legislatívach štátov, ktoré jadrovú energetiku využívajú. Požiadavky zamerané na jednotlivé oblasti jadrových zariadení pre všetky fázy ich existencie (plánovanie, príprava, výstavba, prevádzka a vyradovanie) sú predmetom množstva legislatívnych noriem vydávaných Európskou úniou, jej členskými štátmi, Medzinárodnou agentúrou pre atómovú energiu (MAAE), Agentúrou pre jadrovú energiu pri Organizácii pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD NEA) a inými organizáciami. Táto oblasť je podľa môjho názoru dostatočne zvládnutá.

Článok 9 bod b), Smernice európskeho parlamentu a rady č. 2009/72/ES, zaoberajúcej sa spoločnými pravidlami vnútorného trhu s elektrinou stanovuje, že členské štáty zabezpečia, aby dodávateľa elektriny uvádzali na účtoch alebo súčasne zasielaných materiáloch a na propagačných materiáloch poskytovaných koncovým odberateľom:

b) minimálne odkaz na existujúce referenčné zdroje, ako sú internetové stránky, na ktorých sú verejne dostupné informácie o vplyvoch na životné prostredie, aspoň v podobe údajov o emisiách CO₂ a rádioaktívnom odpade, ktorý vznikol pri výrobe elektriny z celkového palivového mixu dodávateľa za predchádzajúci rok;

Implementácia 3. energetického balíčka v oblasti jadrovej energetiky v legislatíve Slovenskej republiky (analýza)

Na základe analýzy legislatívnych dokumentov Slovenskej republiky je možné konštatovať, že predmetná požiadavka smernice 2009/72/ES bola do nich implementovaná. Príklad implementácie je možné nájsť v zákone o energetike (zák. č. 251/2012 Z.z.). V § 34 zaoberajúceho sa právami a povinnosťami dodávateľov elektriny je okrem povinností, týkajúcich sa informácií o vplyvoch nakúpenej, alebo vyrobenej elektriny na životné prostredie, vrátane informácií o množstvách emisií CO₂, uvedená aj povinnosť informovať o množstve rádioaktívneho odpadu, ktorý vznikol pri výrobe tejto elektriny, resp. povinnosť uvedenia odkazov na príslušné verejné zdroje takýchto informácií.

Predmetná povinnosť sa týka aj elektriny, ktorá bola vyrobená, resp. nakúpená v iných členských štátoch EÚ, pripadne v ďalších štátoch.

Zákon NR SR č. 143/2013 Z.z., (zmena a doplnenie zákona č. 541/2004 Z.z. – atómový zákon)

Podľa § 3a) uvedeného zákona, zaoberajúceho sa vnútroštátnou politikou a vnútroštátnym programom má Rada správcov za povinnosť vypracovať systém informovania verejnosti o spôsobe nakladania s vyhoretým jadrovým palivom a vyprodukovaným rádioaktívnym odpadom.

Zákon NR SR č. 250/2012 Z.z. o regulácii v sieťových odvetviach

V § 9 Pôsobnosť úradu sa Úradu pre reguláciu sieťových odvetví ukladá povinnosť, aby do 31.12.2013 vypracoval pre dodávateľov elektriny metodické usmernenie, zaoberajúce sa metódou určovania podielu primárnych energetických zdrojov na množstve nakupovanej alebo vyrobenej elektriny a vplyvu vyrobenej elektriny na životné prostredie. Informácie okrem množstva emisií CO₂ majú obsahovať aj údaje o rádioaktívnych odpadoch, vyprodukovaných pri výrobe elektriny.

Metodické usmernenie ÚRSO č. 03/12/2013

Čl. 1

Ako je uvedené v článku 1 účelom tohto dokumentu je poskytovať dodávateľom elektriny usmernenia, týkajúce sa spôsobu stanovenia podielu príslušných primárnych energetických zdrojov na objeme elektriny nakúpenej alebo vyrobenej dodávateľom za účelom jej dodania odberateľom, vrátane vplyvu výroby nakupovanej elektriny, resp. elektriny, ktorá bola vyrobená jej dodávateľom na životné prostredie, vrátane údajov o množstvách CO₂ a rádioaktívnych odpadoch vyprodukovaných pri jej výrobe.

Čl. 2

Podľa ustanovenia tohto článku

„Každý výrobca elektriny a dodávateľ elektriny podľa § 34 ods.2, písm. c) a d) zákona o energetike (zák. č.251/2012) informuje odberateľa elektriny o podiele primárnych zdrojov na celkovom množstve dodanej elektriny v percentuálnom vyjadrení, vrátane údajov o emisiách CO₂ a rádioaktívnych odpadoch vzniknutých pri výrobe tejto elektriny, a to pri predaji elektriny v rámci vymedzeného územia Slovenskej republiky, ako aj pri predaji elektriny mimo vymedzeného územia“.

Čl. 5

Ak je predávaná elektrina z viacerých výrobných zdrojov s rôznym obsahom emisií CO₂ a rôznou hodnotou rádioaktívneho odpadu, dodávateľ elektriny určí obsah emisií CO₂ a hodnotu rádioaktívneho odpadu ako vážený priemer týchto hodnôt jednotlivých výrobných zdrojov.

Čl. 7

Zverejňované informácie podľa článku 2 sa uvádzajú za predchádzajúci kalendárny rok. Ak k termínu vystavenie faktúry za dodávku elektriny nie sú známe údaje o podiele primárnych zdrojov na celkovom množstve dodanej elektriny alebo o emisiách CO₂ a rádioaktívnom odpade vzniknutom pri výrobe tejto elektriny za predchádzajúci kalendárny rok, uvedú sa posledné známe hodnoty, pričom sa odberateľovi elektriny na faktúre poskytne informácia, za aké obdobie sú uvedené údaje.

Čl. 9

Indikátory emisií CO₂ vychádzajú z národných priemerov systému obchodovania s emisiami a emisnými kvótami. Hodnota CO₂ sa uvádza v kilogramoch/kWh a údaje o rádioaktívnom odpade sa uvádza v mikrogramoch/kWh.

4.2 Téza č. 2 - Vytvorenie modelu legislatívy SR v nadväznosti na legislatívu Európskej únie.

Základnou požiadavkou na model legislatívy SR v oblasti elektroenergetiky je jednoznačné definovanie vzťahov medzi jednotlivými subjektmi - účastníkmi trhu s elektrickou energiou od jej výroby až po koncového odberateľa. Základným dokumentom, ktorý sa zaoberá oblasťami ovplyvňujúcimi energetickú legislatívu, je Ústava SR, ktorá v čl. 44 a 45 rieši právo na ochranu životného prostredia a informácie o jeho stave.

Na základe analýzy implementácie európskej legislatívy do legislatívy SR je možné konštatovať, že súčasný model a štruktúra legislatívy SR v oblasti energetiky je nastavená tak, že umožňuje aplikovať akúkoľvek legislatívnu normu EÚ.

4.3 Téza č. 3 - Návrh záverov pre legislatívne úpravy v oblasti primárnej a sekundárnej legislatívy SR v nadväznosti na zmeny v rámci legislatívy EÚ.

4.3.1 Oblasť obnoviteľných zdrojov energie

Európska komisia schválením tretieho liberalizačného balíčka sústredila okrem iného svoju pozornosť na ekologickjšiu výrobu energie a bezpečnosť zásobovania. Vychádzajúc z predpokladov EK by sa zákazníci mohli rozhodnúť, či chcú využívať viac zelenú energiu, mať lepší zákaznícky servis alebo je pre nich hlavnou motiváciou cena.

Energetická politika, tak ako vyplýva z materiálu „Návrh energetickej politiky Slovenskej republiky“ **Chyba! Nenašiel sa žiaden zdroj odkazov.** [12] kladie dôraz na optimálne využívanie domácich zdrojov energie a nízkouhlíkové technológie, ako sú obnoviteľné zdroje a jadrová energia. Slovenská republika sa zaviazala k plneniu smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2012/27/EÚ, známej pod názvom „20/20/20“. Jedným z cieľov uvedenej smernice je dosiahnuť 24 % podiel vyrobenej elektrickej energie z OZE do roku 2020.

Zákon č. 309/2009 Z.z. a jeho doplnenia o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby zabezpečili dlhodobú garanciu výkupných cien na 15 rokov a zároveň zadali aj smerovanie pri výrobe elektriny z OZE, pretože v súčasnosti zvyhodňujú výstavbu malých a decentralizovaných zariadení. Akčný plán pre OZE predpokladá, že tento podiel v elektrine vzrastie z 19 % v roku 2010 na 24 % v roku 2020. Dôležitým aspektom tohto plánu je požiadavka monitorovať nákladovú efektívnosť mechanizmov na podporu obnoviteľných zdrojov energie, vrátane systému výkupných cien a vrátane vplyvu takejto podpory na konečné ceny pre odberateľov, tak, ako je to uvedené aj v Návrhu energetickej politiky Slovenska. [12]

V kapitole 4 bola vykonaná analýza využívania OZE. Niektoré návrhy na zmenu legislatívy sú zrejme z príslušných kapitol, zaoberajúcich sa jednotlivými zdrojmi OZE. Ich zovšeobecnenie je možné zhrnúť do nasledujúcich bodov:

- znižovanie výkupných cien elektriny tak, aby po roku 2020, prípadne ešte skôr nebola potrebná žiadna podpora výkupných cien;
- výrobou elektriny z OZE pokryť prednostne lokálne potreby spotreby;
- legislatívna podpora OZE, zameraná na budovanie OZE, ktorých výkon kryje aktuálnu spotrebu elektriny daného objektu alebo oblasti;
- zrušeniu doplatku za vyrobenú elektrinu z OZE.

V súvislosti s týmito návrhmi chcem upozorniť aj na niektoré ustanovenia zákona NR SR č. 309/2009 Z.z., a to najmä na:

§3 Spôsob podpory a podmienky podpory výroby elektriny

(1) Podpora výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov energie a podpora výroby elektriny vysoko účinnou kombinovanou výrobou sa zabezpečuje

- a) prednostným
 1. pripojením zariadenia na výrobu elektriny do regionálnej distribučnej sústavy,
 2. prístupom do sústavy,
 3. prenosom elektriny, distribúciou elektriny a dodávkou elektriny,

- b) odberom elektriny prevádzkovateľom regionálnej distribučnej sústavy, do ktorej je zariadenie výrobcu elektriny pripojené za cenu elektriny na straty,
- c) doplatkom,
- d) prevzatím zodpovednosti za odchýlku prevádzkovateľom regionálnej distribučnej sústavy.

Predmetné ustanovenie zákona podľa môjho názoru predstavuje neprímerané zvýhodnenie OZE, a pri dosiahnutí predpokladaného podielu OZE 24 % v roku 2020 môže spôsobiť značnú nerovnováhu v ekonomike a efektívnosti jednotlivých zdrojov elektrickej energie.

§4 Práva a povinnosti výrobcu elektriny

(1) Výrobca elektriny, ktorý spĺňa podmienky na získanie podpory podľa § 3 (ďalej len „výrobca elektriny s právom na podporu“), má právo na

- a) prednostné pripojenie do distribučnej sústavy, prednostný prenos elektriny, prednostnú distribúciu elektriny a prednostnú dodávku elektriny, ak zariadenie na výrobu elektriny spĺňa technické podmienky prevádzkovateľa sústavy podľa osobitného predpisu a neohroží bezpečnosť a spoľahlivosť prevádzky sústavy; prednostný prenos elektriny sa nevzťahuje na prenos elektriny spojovacím vedením.

Je zrejmé, že vzhľadom na charakter niektorých OZE nemusí byť bezpečnosť a spoľahlivosť prevádzky sústavy zaistená.

Zvyšujúci sa podiel elektriny vyrobenej z OZE v elektrizačnej sústave zvyšuje riziko výskytu lokálnych problémov s udrжанím frekvencie a napätia v predpísaných technických limitoch. Vzhľadom na to, že jednotlivé sústavy a ich časti sú navzájom synchronne prepojené, existuje riziko a vysoká miera pravdepodobnosti ich rozkolísania a prenosu lokálneho problému do ďalších častí. To vytvára riziko vzniku beznapäťového stavu (blackout-u) [13].

§5 Práva a povinnosti prevádzkovateľa sústavy

(1) Náklady vzniknuté prevádzkovateľovi regionálnej distribučnej sústavy poskytnutím podpory podľa § 3 ods. 1 písm. b), c) a d) zohľadní úrad v konaní o cenovej regulácii.

(2) Prevádzkovateľ distribučnej sústavy je povinný po úhrade ceny za pripojenie do distribučnej sústavy prednostne pripojiť zariadenie výrobcu elektriny do distribučnej sústavy, ak takéto zariadenie spĺňa technické podmienky a obchodné podmienky pripojenia do sústavy tak, aby bola zachovaná bezpečnosť, spoľahlivosť a stabilita prevádzky sústavy.

(9) Odchýlka výrobcu elektriny z obnoviteľných zdrojov energie z dôvodov prirodzenej povahy obnoviteľných zdrojov energie nesmie byť dôvodom neplnenia povinnosti prevádzkovateľa regionálnej distribučnej sústavy podľa odseku 6 písm. b).

Toto ustanovenie je len deklaratívnej povahy a môže predstavovať značné riziko pre stabilitu dodávok elektriny z OZE.

4.3.2 Jadrová energetika

Cieľom tretieho energetického balíčka je posilniť práva odberateľov, liberalizovať trh s energiami a zvýšiť právomoci i nezávislosť regulačného úradu.

Smernica 2009/72/ES z 13. júla 2009 na niektorých miestach uvádza požiadavku bezpečných dodávok elektriny v jednotlivých členských štátoch.

Konkrétne je možné citovať nasledujúce ustanovenia preambuly:

(5) Bezpečné dodávky elektriny sú veľmi dôležité pre vývoj európskej spoločnosti, implementáciu trvalo udržateľnej politiky v oblasti klimatických zmien a podporu hospodárskej súťaže na vnútornom trhu. Mali by sa preto ďalej rozvíjať cezhraničné prepojenia, aby sa pre odberateľov a priemysel v rámci Spoločenstva zabezpečili dodávky všetkých zdrojov energie za čo najkonkurenčnejšie ceny.

(25) Bezpečnosť dodávky energie je zásadným prvkom verejnej bezpečnosti, a je preto neodmysliteľne spojené s účinným fungovaním vnútorného trhu s elektrinou a integráciou izolovaných trhov s elektrinou v členských štátoch.

Smernica 2009/72 ES:

KAPITOLA II – Všeobecné pravidlá organizácie odvetvia

Článok 3 Povinnosti služby vo verejnom záujme a ochrana spotrebiteľa

(10) Členské štáty vykonávajú opatrenia na dosiahnutie cieľov sociálnej a hospodárskej súdržnosti a ochrany životného prostredia, ktoré zahŕňajú v prípade potreby opatrenia na riadenie energetickej účinnosti/riadenie na strane dopytu a prostriedky na boj proti zmene klímy a opatrenia v oblasti bezpečnosti dodávky.

Z vyššie uvedených citácií smernice 2009/72/ES vyplýva, že cieľom tretieho energetického balíčka je, okrem iného zabezpečiť spoľahlivé, trvalé a ekonomicky efektívne zdroje elektrickej energie. Aj napriek tomu, že v oblasti jadrovej energetiky je predmetný balíček málo adresný, je možné aplikovať ustanovenia o energetickej bezpečnosti, kde veľmi významnú úlohu z pohľadu stability systému môže zohrať práve jadrová energetika.

Jadrová energetika predstavuje stabilný, spoľahlivý a bezpečný zdroj elektrickej energie v Slovenskej republike.

Oblasť, v ktorej bude ešte potrebné vyvinúť úsilie zamerané na jej dostatočné a aj laickou verejnosťou akceptovateľné riešenie je najmä tzv. zadná časť jadrovej energetiky, a to predovšetkým :

- a) nakladanie s rádioaktívnymi odpadmi (RAO) ;
- b) nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom;
- c) vyradovanie jadrových elektrární.

Týmito otázkami sa zaoberá dokument „Stratégia záverečnej časti mierového využívania jadrovej energie“, schválený uznesením vlády č. 26/2014 z 15. januára 2014.

Stratégia vo svojej záverečnej časti navrhuje opatrenia, ktorých prijatie zabezpečí realizáciu jej cieľov v nasledujúcich oblastiach:

- infraštruktúra,
- nakladanie s RAO pred uložením,
- ukladače so stredne a nízko aktívnymi krátko žijúcimi RAO,
- nakladanie s vyhoretým palivom a RAO neuložitelnými v RÚ RAO,
- zosúladenie stratégie s požiadavkami Smernice EÚ 2011/70/EURATOM.

V súvislosti s využívaním jadrovej energetiky považujem za dôležité pripomenúť Prílohu k Návrhu energetickej politiky Slovenskej republiky – kapitola 4. Pripravované strategické dokumenty.

Podľa tejto kapitoly má byť okrem iných vypracovaný materiál „Aktualizácia Surovinovej politiky SR, so zameraním na intenzívnejšie využívanie domácich surovinových zdrojov“.

Sledujúc tento princíp - intenzívnejšie využívanie domácich surovinových zdrojov – znovu chcem pripomenúť nezanedbateľný energetický potenciál, nachádzajúci sa v ložiskách uránových rúd na východe Slovenskej republiky.

Som toho názoru, že vhodnou úpravou príslušných legislatívnych dokumentov, umožňujúcich pokračovanie ich prieskumu a ich prípadnú exploataciu je možné v konečnom dôsledku dosiahnuť vyššiu efektívnosť a cenovú konkurenciu jadrovej energetiky v Slovenskej republike a zabezpečiť tak bezpečný a ekonomicky efektívny zdroj elektrickej energie na dlhodobé obdobie.

5. Prínos práce a výsledky

Energetika je jedným zo základných prostriedkov slúžiacich k uspokojovaniu potrieb ľudského spoločenstva a zabezpečovania rastu kvality jeho života v súlade s princípmi trvale udržateľného rozvoja.

Cieľom tejto práce bolo zdokumentovať vývoj legislatívy v oblasti elektroenergetiky najmä v podmienkach rozšíreného a naďalej sa rozširujúceho európskeho spoločenstva.

Práca svojím zameraním charakterizuje a hodnotí vývoj legislatívy a ďalších smerníc a predpisov v oblasti elektroenergetiky od prijatia prvého energetického balíčka po súčasnosť. Na báze tohto časového úseku sa detailnejšie zaoberá aktuálnym stavom legislatívnych zmien v elektroenergetike Slovenskej republiky, rámcovaného popisom vývoja legislatívy od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie. História legislatívy je mapovaná od obdobia pred vznikom prvej Československej republiky.

Za jej hlavný prínos je možné považovať analýzu a zhodnotenie aktuálneho stavu legislatívy elektroenergetiky – predovšetkým jej štruktúry, efektívnosti a objektívnosti pri posudzovaní jednotlivých zdrojov elektrickej energie v podmienkach Slovenskej republiky.

Poukazuje zároveň na niektoré neprezieravé rozhodnutia v rámci Energetickej koncepcie Slovenskej republiky, ktoré boli prijaté ako politické rozhodnutia. Z predloženej práce vyplýva, že je potrebné kriticky prehodnotiť rozhodnutia v oblasti využívania obnoviteľných zdrojov elektrickej energie. Cieľom práce bolo poukázať, že obnoviteľné zdroje majú budúcnosť, čo dokazujú celosvetové štúdie v súvislosti s opatreniami na efektívne využívanie energií a dopad na životné prostredie. Tiež je potrebné riešiť úlohy, ktoré zabezpečia zachovanie energetickej stability z pohľadu kvality a bezpečnosti prenosových a distribučných sústav. Neustále sa meniace podmienky v rámci EÚ a sveta v zabezpečovaní kvalitnej dodávky elektriny stavajú Slovenskú republiku pred nové úlohy najmä v legislatívnej oblasti.

Záver

Liberalizácia trhu s elektrinou v rámci Európskej únie ako postupný proces kreácie nových pravidiel zabezpečujúcich zvyšovanie efektivity súťaže na trhu s elektrinou predstavuje dlhý a náročný proces.

Dôležitým aspektom je aj podpora a posilňovanie energetickej bezpečnosti Európskej únie spočívajúca nielen v diverzifikácii zdrojov, ale tiež v hľadaní nových zdrojov a optimalizovaní tých existujúcich.

V dnešnej dobe liberalizácia trhu predstavuje jednu z ciest, ktorou má byť zvyšovaná energetická bezpečnosť v EÚ. V tomto kontexte opätovne vyvstáva potreba nielen nekritickej doslovnej implementácie novej európskej legislatívy do nášho právneho poriadku, ale tiež potreba rozumného vyhodnotenia nových pravidiel s ohľadom na historickým vývojom danú situáciu v Slovenskej republike, a citlivé zvažovanie úpravy legislatívy nielen v súlade s novou úpravou EÚ, ale tiež, a to predovšetkým, v súlade s národnými záujmami našej krajiny, ako plnohodnotného a rovnoprávneho člena EÚ.

Energetika Slovenska sa čím ďalej tým viac stáva súčasťou globálneho trhu. Je zrejmé, že zásoby uhlia, ropy a plynu – významných energetických surovín, sa v budúcnosti vyčerpajú.

Ak si ľudstvo bude chcieť zachovať aspoň doterajší štandard životnej úrovne, jej štruktúru a trvalý rozvoj, predovšetkým v krajinách „tretieho“ sveta, bude potrebné kontinuálne pripravovať podmienky pre nahrádzanie týchto zdrojov inými.

Snaha o náhradu klasických zdrojov zdrojmi obnoviteľnými by však mala za následok neprimerané zásahy do prírody a životného prostredia všeobecne a mohla by viesť k poškodeniu, resp. znemožneniu rozvoja iných oblastí, ako napríklad, rozvoj cestovného ruchu, znehodnotenie krajiny, atď. Preto jediným spoľahlivým zdrojom energie, schopným bezpečne, dlhodobo a ekonomicky efektívne nahradiť ubúdajúce zásoby energetických surovín, je jadrová energia a na jej princípoch pracujúca jadrová energetika. Táto by sa však mala oprostíť od neprimerane kritických a neodôvodnených názorov a vzhľadom na jej strategické možnosti aj od účelového posudzovania niektorých politikov.

Zoznam literatúry

- [1] ŠEDIVÝ, J. Organizátor meraní ako subjekt liberalizovaného trhu s elektrinou v Slovenskej republike. Bratislava: FEI STU, 2011. 133 s. Dizertačná práca.
- [2] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, ktorou sa ruší smernica 96/92/ES.
- [3] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/55/ES z 26. júna 2003 spoločných pravidiel pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa ruší smernica 98/30/ES.
- [4] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 1228/2003/ES z 26. júna 2003 o podmienkach prístupu do siete pre cezhraničné výmeny elektrickej energie a jeho zmena a doplnenie rozhodnutím Komisie 2006/770/ES.
- [5] Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1775/2005 z 28. septembra 2005 o podmienkach prístupu do prepravných sietí pre zemný plyn.
- [6] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, ktorou sa zrušuje smernica 2003/54/ES.
- [7] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/73/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa zrušuje smernica 2003/55/ES
- [8] Zákon č. 476/2008 o efektívnosti pri používaní energie a o zmene a doplnení zákona č. 555/2005 Z. z. o energetickej hospodárnosti budov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 17/2007 Z. z.
- [9] Vyhláška ÚRSO č. 24/2013, ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou a plynom
- [10] Zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- [11] Zákon č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- [12] Návrh energetickej politiky Slovenskej republiky“ schválený uznesením vlády SR č. 548/2014
- [13] Slovenská technická univerzita v Bratislave - Pripojiteľnosť obnoviteľných zdrojov elektrickej energie do elektrizačnej sústavy SR, 2014

Publikácie autora

- [1] AFC74 Hlaváč, Pavol - Kovács, Zoltán - Kubala, Milan - Špok, Marek - Cerman, Anton: Full scope risk monitor for the transmission grid. In: Electric Power Engineering 2014 : Proceedings of the 15th International scientific conference on Electric power engineering (EPE); Brno, Czech Republic, 12.-14. May 2014. - : Brno University of Technology, 2014. - ISBN 978-1-4799-3806-3. - S. 63-68
- [2] AFD308 Kubala, Milan - Šedivý, Juraj - Šulc, Igor - Špok, Marek: Establishment of a Local Power Distribution System under Slovak Energy Legislation. In: Energetika - ekológia - ekonomika : 8. celoštátna konferencia s medzinárodnou účasťou. Vysoké Tatry - Nový Smokovec, 27.-29.5.2009. - Bratislava : STU v Bratislave, 2009. - ISBN 978-80-89402-08-3. - CD-Rom
- [3] AFD309 Kubala, Milan - Šedivý, Juraj - Šulc, Igor - Špok, Marek: Local Power Distribution System and Slovak Energy Legislation. In: ELITECH `09 : 11th Conference of Doctoral Students. Bratislava, Slovak Republic, 25.5.2009. - Bratislava : STU v Bratislave FEI, 2009. - ISBN 978-80-227-3091-4. - CD-Rom
- [4] AFD535 Tomiš, Igor - Kubala, Milan - Špok, Marek: Current State of Photovoltaics in the World and Its Future in Slovakia. In: Energetika - ekológia - ekonomika : 8. celoštátna konferencia s medzinárodnou účasťou. Vysoké Tatry - Nový Smokovec, 27.-29.5.2009. - Bratislava : STU v Bratislave, 2009. - ISBN 978-80-89402-08-3. - CD-Rom
- [5] BEC1 Janíček, František - Kubica, Juraj - Jahnátek, Lubomír - Kubala, Milan - Špok, Marek: Energetická politika v podmienkach prijatia zákona o obnoviteľných zdrojoch energie. In: Energomatika 2009 : Mezinárodní odborná a vědecká konference. Praha, Czech Republic, 9.-10.9.2009. - Praha : Technologies & Prosperity, 2009. - ISBN 978-80-87205-09-9. - CD-Rom
- [6] BEC14 Šedivý, Juraj - Vechter, Juraj - Uhrík, Marián - Kubala, Milan: Legislatívne podmienky trhu s elektrinou v podmienkach Slovenskej republiky. In: Energomatika 2009 : Mezinárodní odborná a vědecká konference. Praha, Czech Republic, 9.-10.9.2009. - Praha : Technologies & Prosperity, 2009. - ISBN 978-80-87205-09-9. - CD-Rom